

Mojžíš

Převod materiálu

Radka Věelná

Pořadí v lekci

5

Kdo se dnes přidává k zástupu: Mojžíš

Téma: Pamatuj a nezapomeň

Vyprávíme podle: Deuteronomium 4+8+9

1. MOTIVAČNÍ UVEDENÍ

a) pro mladší a střední školní věk – nebo pro ty, kdo příběh příliš neznají

Máte rádi, když vám rodiče nebo prarodiče vyprávějí o tom, jak byli malí? Dávají se za vzor (dobře se učili, poslouchali, vždycky si uklízeli), nebo vám říkají i to, jaké prováděli lumpárny, co neuměli a čeho se báli?

Varianta: Znáte někoho, kdo zná vaše rodiče nebo prarodiče? Vyprávěl vám někdy o nich? A vyprávěl jen hezké věci, nebo i to, co vám oni sami na sebe neprozradili?

b) bez rozdílu věku – pro ty příběhu spíše znalé

Co víte o Mojžíšovi?

- narození, báby, „plaváček“, „princ egyptský“
- dramatický začátek jeho působení (zabití, útěk, pase ovce svého tchána)
- jeho povolání (hořící keř, jdi k faraónovi)
- jednání s faraónem, egyptské rány, hod beránka, přechod mořem
- putování pouští (reptání lidu, mana, křepelky, voda ze skály)
- smlouva a Desatero na Sínaji/Chorébu, neposlušnost Izraele – zlaté tele, roztříštěné desky
- Mojžíš – přímlovce
- selhání Mojžíše a Árona – nevejdou do země
- umírá na hoře Nebó v moábské zemi

Můžete předem nakreslit kartičky s obrázky nebo symboly, které budou jednotlivé události dle postupně připomínat (ošatka s dítětem, hořící keř, mouchy, žáby..., beránek, moře, hora, desky, tele, křepelky, had...)

2. POZNÁMKY K TEXTU A JEHO KATECHETICKÉMU VYUŽITÍ

– **jméno Mojžíš** (Moše) se vykládá jako „(Z vody) vytažený“, ale tvar jména v hebrejštině se dá spíše přeložit jako „Vytahující“. „Ten, jehož Hospodin zachránil z vod, stává se zachráncem lidu, vytahuje jej ze zahynutí a smlouvou sinajskou zprostředkuje mu nový život.“ (BS-N).

Mojžíš vystupuje jako ten, kdo má zodpovědnost za lid, kdo je nejen jeho vůdcem, ale také přímělníkem před Boží tváří; aťkoli je Mojžíš nejvýše postavou izraelských dějin, ani on není bezchybný. Sám do země nevede pro své selhání, když jeho vůči v Hospodina nalomí reptání lidu pro nedostatek vody (Nu 20,12; Dt 3,23nn – tady slyší Mojžíš na svou prosbu, aby mohl vstoupit do země, podobnou odpověď jako později apoštol Pavel (srv. 2Kor 12,9): „*Máš dost. O této věci už ke mně nemluv. Vystup na vrchol Pisgy a rozhlédni se... tento Jordán však nepřejdeš... dej příkazy Jozuovi... neboť on přejde Jordán v čele tohoto lidu a rozdělí jim do dílčí země.*“

Mojžíš umírá na hoře Nebó v pohřebi Avarim poté, co z hory zahlédne celou zemi. Kolem jeho pohřbu kolují legendy (Dt 34,6; srv. Ju 9), podle Dt nikdo nezná místo, kde byl pohřben.

– **Mojžíšova závěrečná řeč** (Dt 1-30) rekapituluje cestu, kterou šel Mojžíš v čele zástupu, a odkazuje lidu, co je důležité, co je třeba si připomínat, na co nezapomenout v zemi, do níž má vejít. Události z cesty pouští si mají připomínat nejen jejich osudy svůdkové; důležitém důrazem (celé Tóry) je, aby o nich vyprávěli i svým synům a vnukům (srv. Dt 4,9 aj.).

– Hospodinovu **blízkost a vůči** si má lid připomínat s vůdím, že na ní nemá žádnou zásluhu ani na ní nemá nárok. Izrael je Hospodinovým zvláštním vlastnictvím – „královstvím kníží“, „pronárodem svatým“ (srv. Ex 19,15n; Dt 4,20). Izrael je také pouhý „pronárod“, jeho vyvolení mezi jinými národy, vyvedení z Egypta nesouvisí s kvalitami lidu, ale je jedinečným svědectvím o Boží milosti.

– na Boží vůči nic nezmenila ani vzpurnost, nedůra a neposlušnost, mnohá **selhání lidu**, v nichž byl Mojžíš přímělníkem (Dt 9,24-29): *Byli jste vůči Hospodinu vzpurní ode dne, co vás znám. Tu jsem se vrhl před Hospodina 40 dní a nocí jsem se modlil: Panovníku, Hospodine, nevaluj zkázu na svůj lid, na své dídictví, které jsi vykoupil a vyvedl z Egypta...*

Ve vybraných kapitolách se zmiňuje několik takových situací připomenutím míst, která mají často „mluvící“ jména:

– nedůra lidu pod Choréhem, kdy si odlili sochu býka (Dt 9,7-21n, srv. Ex 32)

– v Taběe (= Spálenišť) a v Masse a v Kibrót-taavě, kde lid reptal na těžkosti, Hospodin se rozhněval a okraj tábora pohltil oheň, který uhasl až na Mojžíšovu přímělnu (Dt 9,22; srv. Nu 11,3)

– v Masse a Meribě (= Pokušení a Svár) lid reptal kvůli žízni a pokoušel Hospodina pochybováním: „Je mezi námi Hospodin, nebo není?“ Mojžíš tam udeřil holí do skály a vyšla z ní voda (Dt 9,22; srv. Ex 17,7)

– Kibrót-taava (= Hroby žádostivosti) byly místem, kde byli pohřbeni ti, kdo si nasbírali tolik křepel, že nejspíš pukli (Dt 9,22; Nu 11,34)

– v Kádeš-barneje neuposlechli Izraelci Hospodinův rozkaz, aby se vydali obsadit zemi; nedůřovali Bohu a báli se mocného lidu, o kterém jim vyprávěli jejich vůdové (Dt 9,23)

– **příkázání**, nařízení a práva vedou lid na cestě ke svobodě, ale zároveň mají být svědectvím o moudrosti a rozumnosti Izraele pro okolní národy (Dt 4,5-6). Nepřestanou být důležité ani v zaslíbené zemi ani v dalších generacích, která se je mají učit dodržovat, aby si zachovaly darovanou svobodu.

– důraz a opakování se připomíná **zákaz zobrazovat si Boha** – Dt 4,11-20: *Tenkrát jste se přiblížili a stáli pod horou... Hospodin k vám mluvil na Chorébu zprostředku ohně – neviděli jste žádnou podobu; proto*

se st[?]ezte jakkoli si zobrazovat Boha a klan[?]t se [?]emukoli stvo[?]enému (srv. druhé p[?]ikázání – Ex 20,4-6; Dt 5,8-10)

– p[?]íkaz, aby Izraelci **nesloužili jiným boh[?]m** (srv. první p[?]ikázání – Ex 20,3; Dt 5,7), které je obsahem mnoha prorockých výrok[?] z nejr[?]zn[?]jších dob, je v Dt spojeno s p[?]ipomenutím drsného konce t[?]ch, kdo se klan[?]li moábskému Baal-peórovi (Dt 4,3; srv. Nu 25, 3-9), je však také varováním pro další generace, které budou žít obklopeny cizími národy, mezi nimiž ztratí svou identitu, když za[?]nou sloužit jejich božstv[?]m.

– zatímco v poušti je lid odkázán na Hospodinovu pé[?]i v základních v[?]cech – v zemi, kde je hojnost vody, surovin i úrody, se m[?]že oslabit v[?]domí, že vše je Hospodinovým darem; proto nemá lid zapomínat na **vd[?]?** **nost** (Dt 8,31-18) a na **pokoru** (Dt 9,1-6). Podrobení národ[?] žijících v zemi není d[?]sledkem spravedlnosti Izraelc[?] a nabytý blahobyt není jen výsledkem jejich schopností, ale projevem Boží milosti, která provází celou cestu.

3. FORMULACE TÉMATU:

Cesta do zaslíbené zem[?] je p[?]edevším zkušeností Boží milosti a pé[?]e – p[?]es všechnu lidskou nedov[?]ru, vzdor, strach. Cílem není jen dojít do zem[?], ale žít i tam v Boží blízkosti a ve svobod[?], ke které B[?]h povolává. Mojžíš má za sebou svou cestu (povolání, vykrucování, odvaha, strach, d[?]v[?]ra, ned[?]v[?]ra, odpov[?]dnost, vytrvalost), ale stojí tady taky jako ten, kdo byl celou cestu v [?]ele, kdo mluvil s Hospodinem, kdo se za lid p[?]implouval. Cestu do zaslíbené zem[?] a dobrý život v ní vyty[?]uje slovy: pamatuj a nezapome[?]. Pamatuj: [?]ím t[?] B[?]h obdaroval – co otev[?]el – co slíbil – a jak to v[?]rn[?] plnil. Nezapome[?]: v [?]em jsi selhával – v [?]em ses zpronev[?]il – [?]ím jsi Boha roz[?]ílil – co t[?] vrací do otroctví.

4. ÚSKALÍ TEXTU, TÉMATU A LINIE P[?]ÍB[?]HU

Mojžíšova dlouhá záv[?]re[?]ná [?]e[?] je v podstat[?] ned[?]jová, i když p[?]ipomíná [?]adu událostí z cesty pouští. Je t[?]eba vybrat z nich jen n[?] které a jen do takových podrobností, aby se vypráv[?]ní nestalo nep[?]ehledným. P[?]esto by Mojžíš m[?]l z p[?]íB[?]hu vyjít jako postava, která prošla zápasy a pokušeními, o nichž vypráví a které lidu p[?]ipomíná. Jeho [?]e[?] není nudné mravní nau[?]ení na cestu (nezapome[?] pozdravit; chovej se tam sluš[?], ne jako posledn[?]; máš kapesník[?]) od n[?]koho, kdo sám nikam nejde.

5. OSNOVA VYPRÁV[?]NÍ

Osnova pro p[?]edškolní a mladší:

- I. Motivace: Znáte n[?]koho, kdo zná vaše rodi[?]e nebo prarodi[?]e? Vypráv[?]l vám n[?]kdy o nich? A vypráv[?]l jen hezké v[?]ci, nebo i to, co vám oni sami na sebe neprozradili?
- II. Starý Mojžíš se lou[?]í, vezme si k dob[?] nejd[?]ív ty nejmenší a [?]ekne jim: Já znám vaše d[?]de[?]ky a babi[?]ky, tatínky a maminky – ale te[?] chci pov[?]d[?]t n[?]co p[?]ímo vám.
- III. Nikdy nezapome[?]te na to, jak jste všichni putovali do zem[?], kterou vám dávám. Vypráv[?]jte si stále, jaká to byla cesta, ten P[?]ÍB[?]H CESTY pro vás nep[?]estane být d[?]ležitý nikdy. Vracejte se k tomu i pak, až se v té zemi usadíte, až sbalíte stany a postavíte si tam domy.
- IV. P[?]íB[?]h vaší cesty si musíte stále znovu opakovat proto, abyste nezapomn[?]li na Hospodina. On vedl vaše rodi[?]e a prarodi[?]e na cest[?], on na vás s láskou myslí i pak, AŽ SE USADÍTE V ZEMI a budete v ní žít.

V. Při tom vyprávění nezapomejte ani na chyby svých rodičů a prarodičů, kolikrát reptali, jak byli nespokojení, jak neposlouchali – proto, abyste neopakovali jejich hříchy a důvěřovali Hospodinu.

Osnova pro střední věk a starší:

I. Motivace

II. Mojžíšova závěrečná řeč

- a. sám nevejde do zaslíbené země
- b. připomíná lidu, co si má pamatovat, aby se mu v zemi dobře žilo

III. Pamatuj na Hospodinovu věrnost

- a. vyvedl tě z Egypta
- b. staral se o tebe na poušti
- c. uzavřel s tebou smlouvu a dal ti přikázání

IV. Nezapomej na svá selhání

- a. nedůvěra lidu (moábský bůh, zlaté tele)
- b. reptání na poušti

V. Až budete v zemi, nezapomej

- a. na vděčnost
- b. na pokoru

6.A) K PRÁCI S PRACOVNÍM LISTEM

Co už o něm vím?

– zpracovávají děti samy nebo společně jako úvod do vyprávění (viz bod 1 – **motivace**)

Co nám zpívá Mojžíš na naší cestu víry?

– během vyprávění či po něm můžete s dětmi vymyslet sloku o Mojžíšovi do písni: A zástup stále přichází a zas jde dál... a napsat ho na pracovní list. (viz bod 7 **Liturgický rámeček**)

Kde se jeho písnička ozývá v bibli?

– tam, kde si má Ježíš připomenout cestu pouští (pokusění na poušti – Mt 4). Zeptejte se dětí, zda si vzpomenu, kdo a při jaké příležitosti cituje slova z Dt 8,3. I Ježíš na poušti zápasí o důvěru v Hospodina a bojuje s pokušením klanět se někomu jinému.

– tam, kde Ježíš využívá „na hoře“ (kázání na hoře – Mt 5-7)

– když se vypráví o rozhovoru Mojžíše, Eliáše a Ježíše (proměnná na hoře – L 9,28nn)

Moje okénko

– prázdný rámeček slouží buďto k vymalovávání po vyprávění;

– nebo se pokuste s dětmi najít a nalepit vhodný obrázek k tématu. Tento bod je vhodný nechat jako domácí úkol s tím, že je nutné se při příštím setkání k němu vrátit. Budete-li se hledání obrázku novat hned po vyprávění, předpokládá to, abyste měli po ruce několik obrázkových časopisů, ve kterých budou děti moci hledat vhodný obrázek k tématu.

Co m? v příběhu oslovilo? Za co bych chtěl prosit?

Větší děti mohou samy něco napsat. Krátkou prosbu mohou děti vytvořit jednotlivě anebo ve skupince. (Viz 9 Modlitba) Společně si pak můžete námuty přepsat a mluvit o nich a také se společně pomodlit.

6. B) K PRÁCI S POSTAVI?KAMI

Nechte děti přemýšlet, která postavička se bude k Mojžíšovi nejlépe hodit: stojící v?dce, který ukazuje směr – klečící modlitebník a přímluvce – sedící unavený stařec na konci cesty...?

6. C) TIP NA AKCI

Pokud nepoužijete kartičky s obrázky z Mojžíšova příběhu a cesty použít k motivaci a během vyprávění (viz bod 1b), můžete je použít po vyprávění (Kdo si pamatuje, o co šlo?) Nakreslíte-li každou kartičku dvakrát, můžete s nimi hrát pexeso (dá se dobře použít i pro mladší děti nebo pro ty, které příběh do podrobností neznají).

6. D) PODN?TY K ROZHOVORU

? Patří Mojžíš do zástupu, když nedošel do země?

? Lze se použít z historie, nebo lidé dělají pořád stejné chyby?

? Na co často zapomínáte? Co děláte, když si chcete něco důležitého zapamatovat?

? Slyšeli jste někdy úsloví: cesta je cíl?

? Má smysl, když se v nedělní škole nebo při bohoslužbách znova vypráví příběhy, které už známe?

7. LITURGICKÝ RÁMEC

Vstupní verš: Ž 78, 3-4

Co jsme slyšeli a o čem víme, to, co nám otcové vyprávěli, nebudeme tajit jejich synům. Budeme vyprávět budoucímu pokolení o Hospodinových chvályhodných činech, o mocných skutcích a divích, jež konal.

Písn?:

Mojžíš vede zástup – zpívej

Do svobodné země putujem!

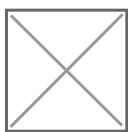
Pamatuj na CESTU – zpívej

A zástup stále p?ichází a zas jde dál...

(náp?v Marie má dít?, S 181)

Posila na cestu (S 135), Plné ruce, plná ústa dík? (S 255), P?ed tvou tvá?í, Pane (S 276), Rok za rokem (S 286), Svobodná země (S 288), Hlasem veselým (EZ 81), B?h je náš Pán a Král (BTS 2, D 607), Vše dobré, co máme (BTS 19), N?kdo m? vede za ruku (BTS 22, EZ 176), Letní chvalozp?v (ZSN 1, S 82), Písni?ka o Božím požehnání (ZSN 5), M?j ještě trp?livost s námi (ZSN 9), Oslavujem tvou dobrotu (ZSN 10)

?tení: Dt 8, 1-18

8. VYPRÁV?NÍ

N?které motivy je možné zestrú?nit nebo rozvinout, podle toho, jaké skupin? d?tí vyprávíte.

I. MOTIVACE

a) Vypráv?jí vám rodi?e o svém d?tství?

V bibli je velký p?íb?h, jak Hospodin vyvedl sv?j lid z Egypta, ale vypráví se tam taky, jak Izraelci Hospodinu ned?v?ovali, neposlouchali ho a reptali, že v Egypt? to bylo lepší než na poušti. Mají si to všechno p?ipomínat i v zemi, do které p?ijdou. Pro? asi?

b) Co už víme o Mojžíšovi?

D?tí budou asi lépe znát začátek jeho p?íb?hu...

Jak to bylo s Mojžíšem dál? Došel v ?ele lidu až do zaslíbené země??

II. MOJŽÍŠOVA ZÁV?RE?NÁ ?E?

Mojžíš je už starý, ale pořád ještě dost silný na to, aby stál v ?ele lidu. V?dy? už jsou p?ed hranicemi zaslíbené zem?, do níž tak dlouho putují. Jenže Mojžíš ví, že on ?eku Jordán, za níž leží ta zem?, nep?ekro?í. ?ekl mu to sám Hospodin potom, co Izraelci na poušti zase reptali, že mají žíze?, a Mojžíš s Áronem, místo aby jim p?ipomn?li, že se o n? Pán B?h vždycky postaral, taky dostali strach, že tady v poušti zahynou, a ne?íkali radši nic. Hospodin jim znovu pomohl, na jeho p?íkaz ude?il Mojžíš holí do skály a z ní vyšla voda. Jenže do zem? už nevejde, stejn? jako celá generace t?ch, kdo se ohlíželi zp?t za egyptskými hrnci a báli se d?v?ovat Hospodinu.

Ale i tak má být za co vd?ný. Došel až na hranice zem?, a když vystoupí na horu, spat?í ji na vlastní o?i. Jeho nástupcem se stane Jozue, syn Nún?v. Ten je rozhodný a odvážný. Nebude se bát, ani když budou muset o tu darovanou zemi bojovat s národy, které tam te? žijí. A spravedliv? ji rozd?lí mezi všechny izraelské kmeny. Až Mojžíš požehná Jozuovi, m?že klidn? um?ít.

Ale p?edtím ještě pronese ?e?. Dlouhou. Vždy? ta cesta byla taky dlouhá a zažili na ní toho tolik, na co by se nem?lo zapomenout ani tam, v zemi zaslíbené. Vždy? i tam p?jde o svobodu.

III. PAMATUJ NA HOSPODINOVU V?RNOST

A tak Mojžíš svolal všechen lid a ?ekl: „Slyš, Izraeli. Až p?ijdeš do zem?, kterou ti Hospodin slíbil, nezapome? na celou tu cestu, kterou jsi šel. Budete tam mít syny a vnuky, ale nep?esta?te jim vypráv?t o tom, jak vás Hospodin vyvedl z Egypta. Copak n?kdo n?kdy vid?l, aby se n?jaký jiný b?h tak staral o sv?j lid? Hospodin nás vysvobodil z otroctví, provedl nás mo?em a vyvedl nás na pouš?.

A tam se o vás staral, vzpomínáte? Z nebe padala mana – nic lepšího už nikdy nebudete jíst – a taky k?epelky, když se vám to zdálo málo. Nem?li jste hlad ani žíze? a váš B?h byl s vámi ve dne v noci. Dob?e si to pamatuj, a? budeš kdekoli.

Pak jsme p?išli až k Boží ho?e. Já jsem m?l vyjít nahoru, abych mluvil s Hospodinem. Uzav?el s tebou, Izraeli, smlouvu. Zavázal se ti v?rností a dal ti svá p?ikázání, podle kterých máš žít, abys neztratil svobodu, kterou ti B?h daroval. Hospodin mi napsal p?ikázání na dv? kamenné desky. Ale než jsem je p?inesl z hory dol?, stalo se tam s vámi n?co hrozného.

IV. NEZAPOME? NA SVÁ SELHÁNÍ

A na to taky nezapome?. ?ekání se vám zdálo moc dlouhé nebo B?h moc daleko, a tak jste cht?li mít n?jakého blízko. Po ruce. Áron vám poradil, abyste si ud?lali sochu. Po?ádného silného býka. A celého ze zlata. A tak jak jsem scházel dol?, už jsem slyšel hluk a ryk, a když jsem p?išel blíž, vid?l jsem, jak k?ep?íte kolem toho telete a klaníte se mu. Zatm?lo se mi p?ed o?ima a ty kamenné desky, co jsem nesl, jsem tam rozt?íštil. Vždy? takový lid si smlouvu s Hospodinem v?bec nezaslouží. Uplácali si boha sami. Pak jsem nacimprcampr rozbil i tu sochu. Aby z ní nic nez?stalo. ?ty?icet dní a ?ty?icet nocí jsem pak ležel na zemi, nejedl jsem ani nepil a prosil jsem Hospodina o odpušt?ní. Za vás jsem prosil. A Hospodin se nad námi slitoval. To si vždycky p?ipomínejte, protože bez jeho slitování byste na poušti zahynuli.

Jenže – ono to bylo každou chvíli: byli jste rádi, že vás a vaše d?ti Hospodin vysvobodil z otroctví – ale hned jste zase vzpomínali, jak byly v Egypt? hrnce plné masa. M?li jste hlad, a tak vám Hospodin každý den dával manu – ale brzy se vám p?ejedla. Cht?li jste maso, p?ilet?ly k?epelky – a vy jste si jich nasbírali tolik, že byl celý tábor obložený mrtvými ptáky. M?li jste žíze? – Hospodin vám dal vodu ze skály. Po?ád jste reptali – od chvíle, co vás znám. Až když vás za?ali štípat ohniví hadi, p?ib?hli jste: „Zh?ešili jsme. Modli se k Hospodinu, aby nás t?ch had? zbavil.“ I tenkrát se nad vámi B?h slitoval.

V. AŽ BUDETE V ZEMI, NEZAPOMEŤ NA VDĚČNOST A POKORU

Na poušti se o vás Hospodin staral, takže jste mohli co jíst, ale taky jste se učili, že „lověk nežije pouze chlebem, ale žije vším, co vychází z Hospodinových úst“. Nezapomeňte na jeho přikázání. Dbejte na něj a uťete je i své děti, až budete v zemi, do které vás Hospodin přivede. Tam budete mít všeho hojnost. Jsou tam potoky plné vody, budete pěstovat pšenici, ječmen, granátová jablka i vinnou révu, v horách budete těžit železo a měď. Rozmnoží se vám brávo i skot. Když budete mít všechno, co budete potřebovat, mohlo by se stát, že si řeknete: „Toho jsme se domohli vlastními silami.“ Nezapomeňte na Hospodina. I v té zemi budete mít všechno jen z jeho milosti – jako celou cestu předtím. Nezapomeňte na vděčnost, nezapomeňte mu děkovat.

A abyste do té země vůbec došli, musíte si nejdříve podrobit Anákovce. Ano, to je ten veliký a vysoký lid, co se o něm říká: „Kdo se postaví proti Anákovcům?“ Pamatujete si, jak se tenkrát z té země vrátili zvedové, když jsme byli v Kádeš-barneji? Strach má velké oči, a tak vyprávěli, že jsou ti Anákovci uťinací obři a že nás rozšlapou jako kobylinky, když se na ně vydáme. Tenkrát jste se báli, ale dnes si je podrobíte. Ne že byste byli silnější než tehdy. Nebo že by vám Hospodin pomohl pro to, jak jste spravedliví a dobří, to už vůbec ne. Hospodin je před vámi vyžene, protože to slíbil. Už kdysi to slíbil Abrahamovi, Izákovi a Jákobovi. A slyš, Izraeli, on své sliby vždycky plní. Tak si to pamatuj a nezapomeň.

9. MODLITBA

Hospodine, Bože náš, děkujeme za to, že můžeme říst a slyšet vyprávění o tvé věrnosti. Děkujeme, že se i o nás staráš. Odpuď nám, když na tebe zapomínáme. To se pak vytahujeme nebo se bojíme. Děkujeme, že se k tobě můžeme vracet, že nás tvoje slovo a tvoje přikázání vedou ke svobodě. Prosíme, buď s námi. Amen.

Přiložený soubor

[praclit-5.pdf](#) (174.19 KB)

Cílová skupina

[Univerzální](#)

Katechetické cykly

[Zástup stále přichází...](#)

Biblický odkaz (kat)

[Deuteronomium 4](#)

[Deuteronomium 8](#)

[Deuteronomium 9](#)